

COLLECTIVE BARGAINING AND SOCIAL
DIALOGUE IN EUROPE
TO **PROTECT WORKERS' HEALTH
AND SAFETY** AT WORK
**AGAINST HEAT
AND HEAT WAVES**

Adaptation to **heat** and
climate change at work.

Collective bargaining and social dialogue in Europe to protect workers' health
and safety, welfare and productivity against heat and heat waves

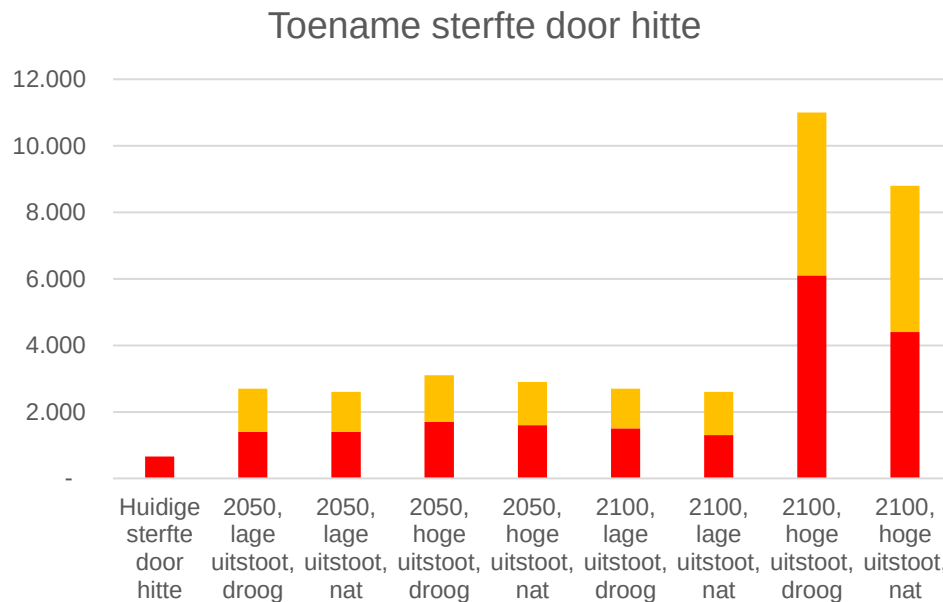
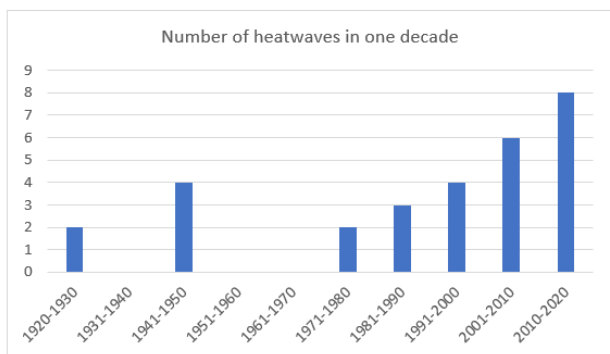
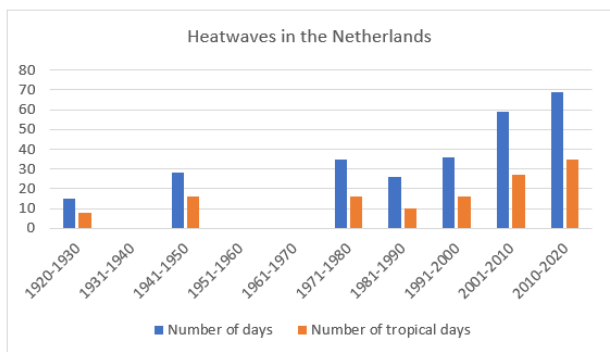
INLEIDING

- Aanleiding
- Wat zijn de risico's
- Hoofdpunten uit het onderzoek
- Aanbevelingen voor OR

- Onderzoek in opdracht Europese Commissie
- Toenemend besef van risico's van klimaatverandering

AANLEIDING

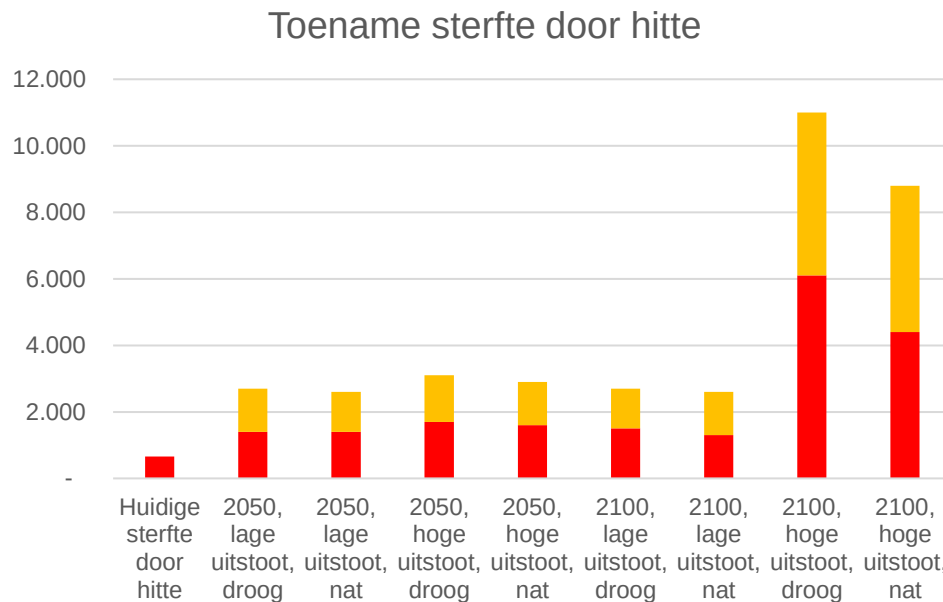
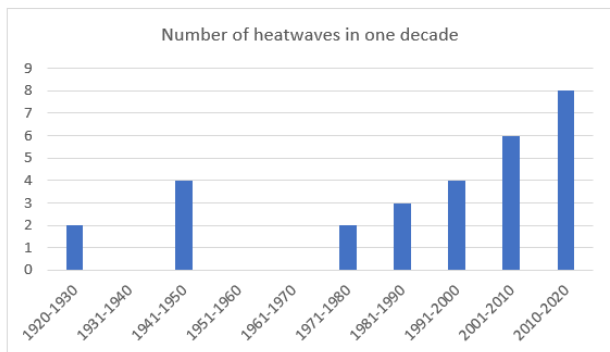
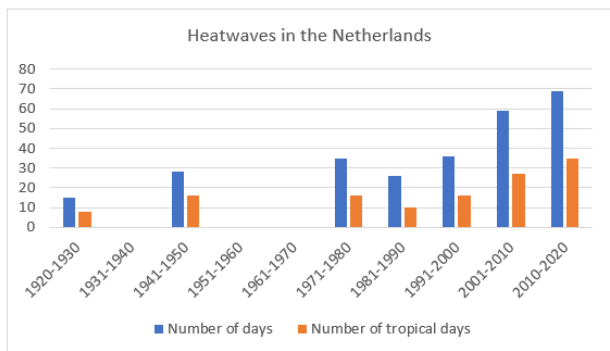
- Onderzoek in opdracht Europese Commissie
- Toenemend besef van risico's van klimaatverandering

Bron: [KNMI'23 Klimaatscenario's voor Nederland](#) (rood is sterfte door vergrijzing)

AANLEIDING

- Onderzoek in opdracht Europese Commissie
- Toenemend besef van risico's van klimaatverandering
- Griekenland, Italië, Spanje, Hongarije, Nederland

Bron: [KNMI'23 Klimaatscenario's voor Nederland](#) (rood is sterfte door vergrijzing)

RISICO'S

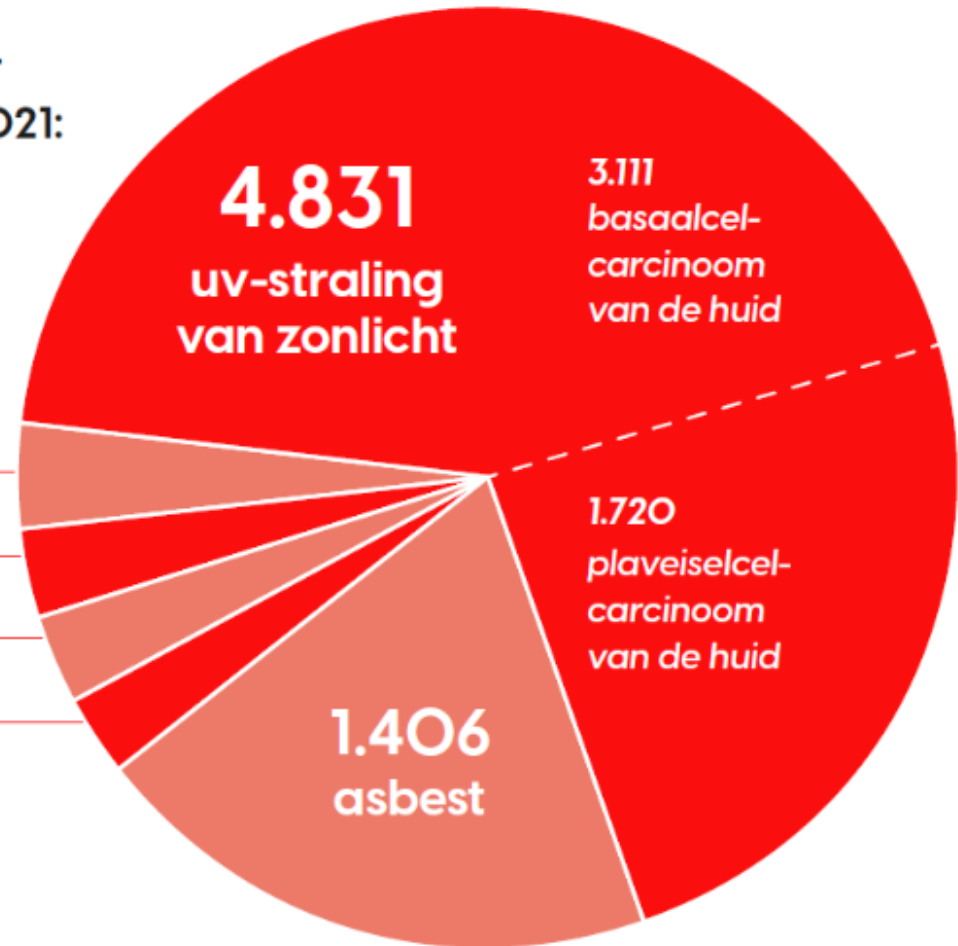
- Hoofdpijn, misselijkheid
- Hittekrampen
- Hitte-uitputting/uitdroging
- Hittesyncope/flauwvallen (+ ongevallen)
- Zonnesteek
- Hitteberoerte (geen temperatuurregulatie, levensbedreigend)
- Hartritmestoornissen

- Huidkanker

Totaal aantal kankerdiagnoses door
werkgerelateerde blootstelling in 2021:

7.108

schilderwerk **239**
kristallijn silica **233**
laswerk **212**
dieselmotoremissies **187**

DOELSTELLING/HOOFDVRAGEN

- In kaart brengen ervaringen met sociale dialoog rond hitte
- Randvoorwaarden voor effectieve sociale dialoog
- Best practices
- NL vooral vanwege sociale dialoog/medezeggenschap

VAN ALGEMENE REGELS ARBOWET NAAR 'MAATWERK'

- Arbowetgeving heel algemeen
 - Doelvoorschriften i.p.v. gedetailleerde middelvoorschriften
 - Waar mogelijk met grenswaarde?
- Nadere uitwerking:
 - Arbocatalogi
 - Cao's
 - RI&E-instrumenten
 - Bedrijfsafspraken

- Arbeidsomstandighedenwet

- Art. 3: Algemene zorgplicht (waaronder 'stand der wetenschap')
- Art. 5: Risico-inventarisatie en plan van aanpak
- Art. 14: Arbodiensten
- Art. 16: Kader voor 'nadere regelen'

- Arbobesluit

- 8 hoofdstukken
- Afdeling 6.1: Temperatuur en ventilatie
 - Art. 6.1: Voorkomen van schade
 - Art. 6.2: PBM's

ARTIKEL 6.1 ARBOBESLUIT

1 Rekening houdend met de aard van de werkzaamheden die door de werknemers worden verricht en de fysieke belasting die daar het gevolg van is, veroorzaakt de temperatuur op de arbeidsplaats **geen schade aan de gezondheid van de werknemers**.

2 Indien door de temperatuur op de arbeidsplaats of door ongunstige weersomstandigheden toch schade aan de gezondheid van de werknemers kan ontstaan, worden **persoonlijke beschermingsmiddelen** ter beschikking gesteld. Indien de ter beschikking gestelde persoonlijke beschermingsmiddelen schade aan de gezondheid niet kunnen voorkomen, wordt de **duur van de arbeid** in een zodanige mate **beperkt** of wordt de arbeid met een zodanige frequentie **afgewisseld** door een tijdelijk verblijf op een plaats waar een temperatuur heerst als bedoeld in het eerste lid, dat geen schade aan de gezondheid ontstaat.

ARTIKEL 6.1 ARBOBESLUIT

- **Heel algemene bepalingen**
- **Geen eenduidige norm voor “té warm”**
- **Geen algemeen geaccepteerde methodologie**
- **Niet conform arbeidshygiënische strategie (STOP)**
(wordt inmiddels aangepast)

VAN ALGEMENE NORMEN NAAR 'MAATWERK'

- Algemene normen invullen via sociale dialoog

Niveau	Stakeholders	Uitkomst
Nationaal	Werkgeversorganisaties Vakbonden	Adviezen SER
Sector/branche	Sectorale werkgevers Vakbonden	Arbocatalogi Cao's
Onderneming	Werkgever OR/Pvt	'Regelingen' Instemmingsrecht (art. 27 WOR)

INHOUDELIJKE ANALYSE

- Aantallen:

- 147 Arbo-catalogi, 60 met aandacht voor hitte (niet allemaal klimaat)
- Minderheid werkgevers is bekend met/gebruikt arbocatalogi
- 35 cao's (van de 1.100) noemen het thema hitte
- 17 RI&E-instrumenten

- Inhoudelijke analyse:

- Risico's beschreven?
- Duidelijke norm/grenswaarde?
- Maatregelen stand der wetenschap/voldoende duidelijk?
- Toets: rechtszekerheid/rechtsgelijkheid/efficiency/kwaliteit regelgeving

RISICO'S EN GRENSWAARDE

- Risico's beschreven?
 - Nergens volledig dekkend (verre van)

Mogelijke gevolgen	Aantal keren in Arbocatalogus
Huidkanker	11
Huidziekten	7
Hittekrampen	11 (+4)
Hitte-uitputting/uitdroging	15 (+4)
Hitteberoerte	13 (+4)
Hoofdpijn, misselijkheid	4
Nierfalen	2
Oogschade/staar	1
Hartritmestoornissen	4
Risicogroepen (ouderen, overgewicht, zwangere vrouwen, gebruikers van geneesmiddelen)	7 (+4)
Hittesyncope/flauwvallen	11
Arbeidsongevallen	6 (+4)

- Kwaliteit RI&E-instrumenten heel matig

RISICO'S EN GRENSWAARDE

- Duidelijke grenswaarde?
 - 9 van de 60 catalogi verwijzen naar ISO-normen
 - Aantal catalogi en cao's noemen buitenluchttemperatuur (wisselend)
 - Merendeel geen norm (geen risico-**evaluatie**)
- Juridische toets
 - Rechtsonzekerheid: wanneer is het té warm?
 - Rechtsongelijkheid: verschillende normen
 - Efficiency: ieder vindt voor zich het wiel uit
 - Kwaliteit regelgeving?

- Arbeidshygiënische strategie (STOP)?

- Arbeidshygiënische strategie?
 - Art. 6.1 lid 2 Arbobesluit is in strijd met arbeidshygiënische strategie
 - In Arbocatalogi zelden arbeidshygiënische strategie gevolgd
 - Nadruk op persoonlijke bescherming (drinken, kleding)
 - Kleding vooral tegen zon, zelden tegen hitte
 - Zelden tot nooit het hele palet
- Kwaliteit maatregelen?
 - Vaak heel/te algemeen ('draag beschermende kleding')
 - Werktijdenregimes vooral gericht op zonblootstelling, niet op hitte

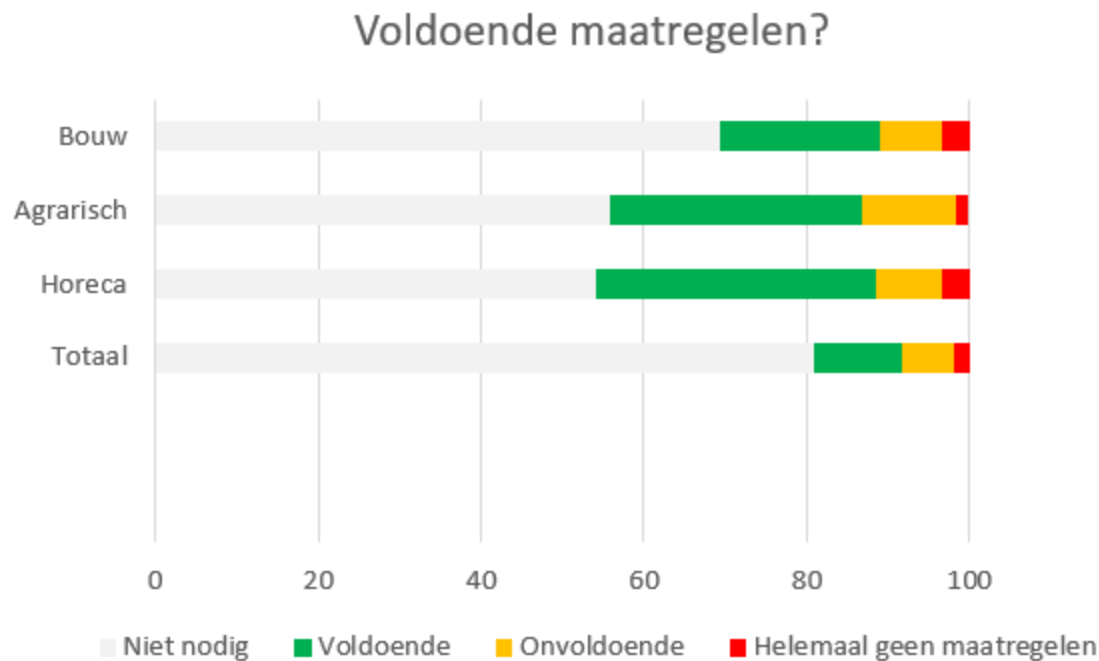
MAATREGELEN

- Arbeidshygiënische strategie (STOP)?

Maatregel	Aantal catalogi
Substitutie (stoppen met werken)	3
Technische maatregelen	
Inrichting/ontwerp werkplek	14
Zonwering, afgeschermd of in de schaduw werken	18
Isolatie van werkruimte	6
Sluit schermdoek/krijt kasdek	2
Platte daken nat maken	6
Airco	12
Ventilatie	18
Gekoelde/'normale' pauze-ruimte	15
Warmte producerende apparaten uitzetten/afschermen	3
Organisatorische maatregelen	
Hitteprotocol	4
Taakroulatie	12
(Tropen)rooster, niet of beschermd werken tussen 12-15 uur/op hete momenten, aanpassen arbeidsduur	16
Planning werkzaamheden (duur, tijdstip, plek)/voorkom zware arbeid	13
Voorlichting over gevaren van werken in hitte	10
Voorlichting over gevaren kwetsbare groepen	3
Toezicht werkzaamheden	2
Voldoende/extra drinken	24
Extra (drink)pauzes	15
EHBO	3
Wees alert op huidafwijkingen	5
Arbodienst, bedrijfsarts, PAGO	6
Persoonlijke beschermingsmiddelen	
Zonnebrandcrème	19
Beschermende/aangepaste kleding	23
Pet, zonneklep, nekflap	12
Overleg met OR of personeelsvertegenwoordiging	4

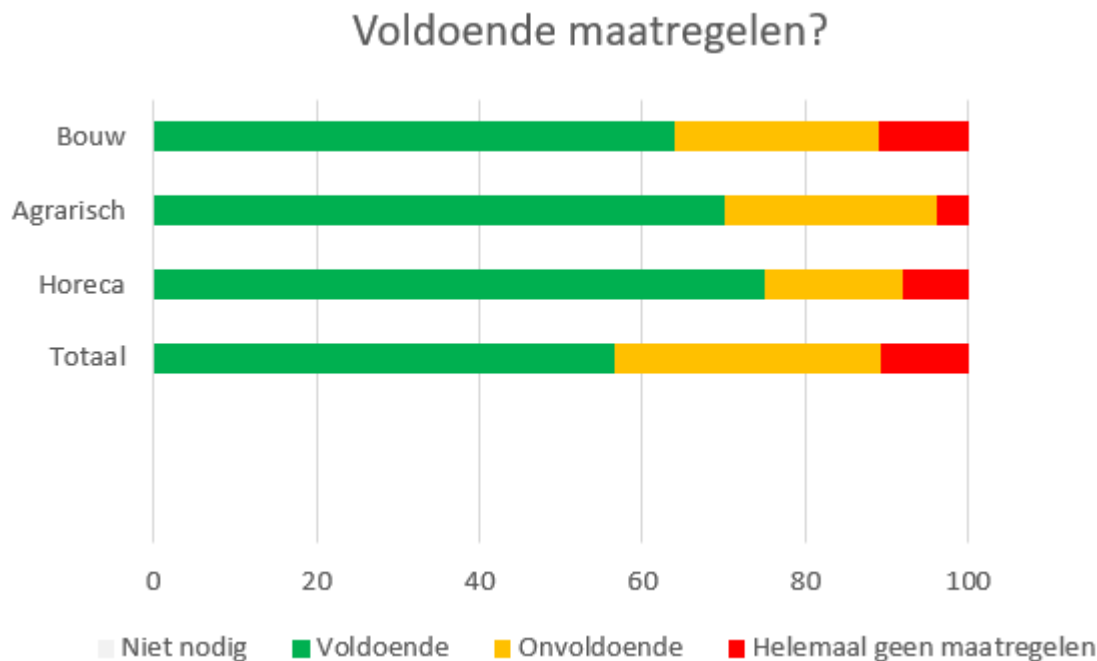
VOLDOENDE MAATREGELEN?

- Maatregelen vaak onvoldoende volgens werknemers

ONVOLDOENDE MAATREGELEN!

- Maatregelen vaak onvoldoende volgens werknemers
- 11% in het geheel geen maatregelen
- 33% maatregelen onvoldoende

AANBEVELINGEN RICHTING WETGEVER

- Meer aandacht nodig voor het onderwerp?
- Duidelijke wettelijke norm, gebaseerd op wetenschap!
- Corrigeer art. 6.2 (arbeidshygiënische strategie)
- Regeling onwerkbaar weer (nu alleen vorstverlet)

AANBEVELINGEN VOOR OR/BONDEN

- Meer aandacht nodig voor het onderwerp
 - Staat het onderwerp in de RI&E? **Duidelijke evaluatie!!**
 - Ook andere gevolgen dan gezondheid (risico's voor processen)
- Dring aan op een duidelijke norm, gebaseerd op wetenschap!
- Monitoren indien nodig (ruimtes en op de persoon)
- Zorg voor goed hitteprotocol (en wanneer in werking?)
- Maatregelen beter uitwerken (stand van wetenschap)
 - Meer aandacht voor preventie (technische/bouwkundige maatregelen)
 - Gebruik wetenschappelijke standaarden (bijv. voor kleding)
 - Laat er échte deskundigen naar kijken

AANBEVELINGEN VOOR OR/BONDEN

- Niet in RI&E: dring aan op nader onderzoek (art. 23 WOR)
- Niet juist in RI&E: niet instemmen (art. 27 WOR)
- Dring aan op een duidelijke norm (art. 23 WOR)
 - In overleg met deskundigen (bedrijfsarts en arbeidshygiënist)
- Initiatief voor hitteprotocol (art. 23 WOR)
- Slecht hitteprotocol: niet instemmen (art. 27 WOR)
- Dring aan op preventieve maatregelen!
- Pauze is werktijd (vgl. Regeling onwerkbaar weer)